

Læreplan for arbeidslivsfag på ungdomstrinnet

Om faget

Fagets relevans

Arbeidslivsfag skal bidra til at eleven får praktisk erfaring med å løse arbeidsoppdrag i et arbeidsfellesskap. Slik bringer faget arbeidslivet inn i skolen, og bidrar til at elevene får kjennskap til yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Å delta i verdiskaping gjennom å levere tjenester og produkter, både internt på skolen og for eksterne oppdragsgivere, kan gi glede over å kunne skape noe. Arbeidslivsfag legger til rette for entreprenørskap i skolen og samarbeid med lokale bedrifter. Faget følger arbeidslivets logikk ved at det er arbeidsoppdragene som former opplæringen i stedet for tradisjonelt atskilte skolefag.

Faget utvikler elevenes kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter, samtidig som variert innhold i oppdragene gir overførbare kunnskaper. Opplæringen utfordrer eleven til å oppdage egne ressurser og tenke utradisjonelt, og gir dem mestringsopplevelser, arbeidslyst og mest av alt praktisk erfaring. Tidlig praktisk arbeidslivserfaring som en integrert del av grunnopplæringen kan gi et godt grunnlag for læring videre i utdanningsløpet.

Kjerneelementer

Kjerneelementene i arbeidslivsfag rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget

Praktiske og yrkesretta arbeidsoppdrag

I arbeidslivsfag produserer elevene varer og tjenester som det er behov for i samfunnet. De gjør seg erfaringer med reelle og virkelighetsnære arbeidssituasjoner. De bruker interne og eksterne læringsarenaer. De utvikler et begrepsapparat og ferdigheter knyttet til arbeidslivet. Elevene bruker bærekraftige prinsipper der økonomiske, sosiale og miljømessige forhold hører sammen i alle deler av arbeidsprosessen.

Arbeidsfellesskap og helse, miljø og sikkerhet i arbeidsoppgaven

Elevene følger arbeidslivets regler, forskrifter og etiske retningslinjer og gjør en risikovurdering ved behov. De medvirker i beslutningsprosesser både som leder og medarbeider, tar ansvar for egen arbeidsplass, vurderer sin egen og medelevers arbeidsinnsats og jobber på selvstendig grunnlag. Elevene utfordrer tradisjonelle oppfatninger av yrkesliv og likestilling ved å prøve ut arbeidsoppgaver knyttet til ulike yrker.

Verdier og prinsipper

I arbeidslivsfag blir praktiske og organisatoriske ferdigheter verdsatt og anerkjent. Faget er en arena for å utforske og skape. Utforskertrangen kan rette seg mot flere sider av det å produsere noe: Hva det kan være behov for både på egen skole og i lokalsamfunnet, hvilken funksjon produktet eller tjenesten har, hvordan verktøy fungerer, hvordan jobbe smart eller hvilke forbedringer som kan gjøres. Elevene får anledning til å medvirke i arbeidsfellesskapet slik det er utviklet i vårt samfunnsliv og i våre demokratiske arbeidslivstradisjoner. Praktisk arbeid som er godt planlagt og ledet, utvikler elevenes dømmekraft og

kritiske tenkning. Lokal kompetanse kan komme til nytte i faget og dermed styrke elevenes identitet og det kulturelle mangfoldet. I arbeidslivsfag kan holdninger til natur og miljø utvikles gjennom å knytte miljøbevissthet til produksjon av varer og tjenester.

Tverrfaglige temaer

Bærekraftig utvikling

I arbeidslivsfag handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å gi eleven god anledning til å tenke globalt og handle lokalt i opplæringen. Gjennom et praksisnært arbeidslivsfag kan sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft ivaretas i planlegging og produksjon. Arbeidsoppdragene er i seg selv tverrfaglige, slik som i arbeidslivet for øvrig. Elevene vil erfare helsemessige og psykososiale sider ved å arbeide sammen. Opplæringen gir anledning til å forbygge og løse konflikter, og gi nye mestringsopplevelser i sosiale sammenhenger. Elevene skal vurdere miljømessige og økonomiske konsekvenser av sine valg, for eksempel ved å bruke og utnytte materialer godt og være oppmerksomme på gjenbruk og reparasjoner.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å kunne snakke sammen i et arbeidsfellesskap og med oppdragsgivere og ressurspersoner. Utviklingen av muntlige ferdigheter i arbeidslivsfaget handler om å bli stadig dyktigere til å tilpasse språket til person og situasjon. Underveis i opplæringen vil kravene til å bruke fagbegrep til å utveksle erfaringer og reflektere over faglige emner og prosesser øke.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i arbeidslivsfag innebærer å kunne innhente informasjon og gjøre undersøkelser, planlegge og dokumente ut fra arbeidsoppdragets art. Det kan dreie seg om framdriftsplaner, notater, handlelapper og rapporter. Utviklingen av skriveferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å kunne uttrykke seg med et stadig mer presist fagspråk. Det handler også om å utvikle en forståelse for at skriving kan være et godt redskap i arbeidsoppdrag.

Å kunne lese

Å kunne lese i arbeidslivsfaget dreier seg om å kunne finne informasjon knyttet til arbeidsoppdraget, for eksempel oppskrifter, arbeidstegninger, instruksjoner, framgangsmåter og produktatablader. Utviklingen av å kunne lese i arbeidslivsfag innebærer å kunne kombinere forskjellig informasjon i stadig større grad for å kunne løse arbeidsoppdraget.

Å kunne regne

Å kunne regne i arbeidslivsfag innebærer å kunne bruke, bearbeide og tolke relevant tallmateriale og foreta inntekts-, kostnads- og mengdeberegninger. Utviklingen av regneferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å gjøre beregninger som gir lønnsomhet og kvalitet i arbeidsoppdraget. Det handler også om å kunne ta med seg erfaring med beregninger fra et oppdrag til et annet.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter innebærer å bruke digitale hjelpemidler til kommunikasjon og benytte digitale verktøy til for eksempel tegning, produksjon, beregning, informasjonsmateriell og dokumentasjon. Utviklingen av digitale ferdigheter i arbeidslivsfag innebærer å bruke erfaringene sine til å nyttiggjøre seg de riktige digitale verktøyene og ressursene på en stadig mer effektiv måte.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- undersøke behov for varer og tjenester på skolen eller i lokalsamfunnet
- planlegge praktiske arbeidsoppdrag
- produsere og levere varer og tjenester etter kvalitetskrav
- bruke fagbegreper, arbeidsmetoder, verktøy, materialer og teknologi tilpasset arbeidsoppdrag og begrunne valg
- samarbeide, fremme forslag og delta i beslutninger i et arbeidsfellesskap
- ivareta bærekraftige prinsipper i alle deler av arbeidsoppdraget
- beskrive og vurdere risiko, følge etiske retningslinjer og arbeidslivets regler i arbeidsoppdraget
- vurdere egen og gruppens arbeidsinnsats, arbeidsprosess og arbeidsoppdragets resultat

Underveisvurdering

Elevene viser og utvikler kompetanse i faget ved å delta i arbeidsfellesskap og løse praktiske arbeidsoppdrag. Underveis i opplæringen veileder læreren slik at elevene reflekterer over valgmuligheter og utfallene av dem. Elevene viser også kompetanse i faget ved å ta selvstendige, begrunnede valg og delta i evaluering av prosess og produkt, egenvurdering og vurdering av hverandre.

Tilpasset opplæring ut fra elevenes interesser og forutsetninger, gjør at elevene kan nå likeverdig kompetanse ved å løse ulike arbeidsoppdrag. Tilbakemelding underveis med læringsfremmende råd og ros knyttet til arbeidsoppdraget, gir eleven tro på egen mestring og utvikling.

I opplæringen vil flere av kompetansemålene naturlig flettes i hverandre. Gjennom utdanningsløpet øker kompleksiteten i arbeidsoppdragene. Progresjonen stiller økende krav til elevmedvirkning.

Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene på varierte måter får vist sin samlede kompetanse i arbeidslivsfag. Elevene skal ha standpunktarakter i faget. Læreren planlegger tidlig i opplæringsløpet hvordan elevene skal få vist hvordan de mestrer utfordringer og løser arbeidsoppdrag. Elevene viser kompetanse ved å planlegge, gjennomføre og vurdere praktiske arbeidsoppdrag i samarbeid med medelever og oppdragsgivere. Alle

delar av prosessen vurderes. På bakgrunn av kompetansen som blir vist, gjør læreren en samlet vurdering av den enkelte elevs sluttkompetanse.

Vurderingsordning

Etter 10. trinn: elevene skal ha en standpunktkarakter

Eksamensordningen i fagene skal sendes på høring og ferdigstilles senere.

HØRINGSUTKAST